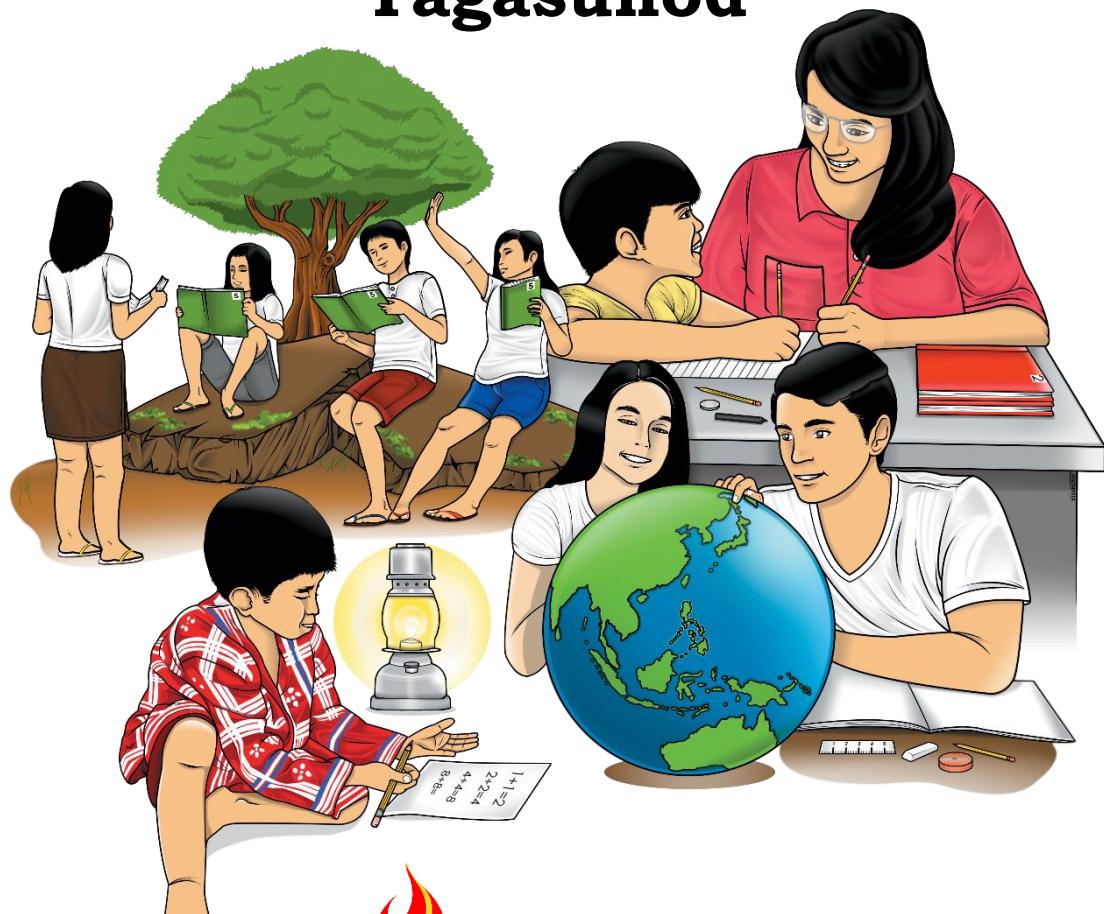

Edukasyon sa Pagpapakatao

Ikalawang Markahan – Modyul 32:
Angkop na Kilos ng Lider at Tagasunod

Edukasyon sa Pagkakatao – Ikawalong Baitang

Alternative Delivery Mode

Ikalawang Markahan – Modyul 32: Angkop na Kilos ng Lider at Tagasunod Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtagtaglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga oriinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Johnrey C. Clarion, Megie M. Lillo

Editor: Emelinda L. Raza, Mark Lorenz C. Luib

Tagasuri: Megenila C. Guillen, Delia C. Bode, Faith D. Notarte
Richie B. Loren, Michael C. Paso, Mark Lorenz C. Luib
Judith E. Ecoben, Jezzine F. Salar, Rashiel Joy F. Lepaopao

Tagaguhit: Alim V. Eviota, Mark Lorenz C. Luib, Merlinda W. Malimit

Tagalapat: Nerissa G. Ga, Jaycee B. Barcelona

Tagapamahala: Francis Cesar B. Bringas
Isidro M. Biol Jr.
Maripaz F. Magno
Josephine Chonie M. Obseñares
Lope C. Papeleras
Michael C. Paso
Juan Jr. L. Espina

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Caraga Region

Office Address: Teacher Development Center
J.P. Rosales Avenue Butuan City, Philippines 8600
Telefax: (085) 342-5969
E-mail Address: caraga@deped.gov.ph

Edukasyon sa Pagpapakatao

Ikalawang Markahan – Modyul 32:
Angkop na Kilos ng Lider at
Tagasunod

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Ang modyul na ito ay dinisenyo at isinulat upang mamulat ang isipan ng mga kabataan sa mga tungkuling dapat gampanan sa lipunan. Saklaw ng araling ito ang mga angkop ng kilos at alituntunin upang maging epektibong lider at tagasunod.

Ipinapakita rin dito ang angkop na kilos na dapat taglayin upang mapaunlad ang kakayahang maging isang lider at tagasunod nang sa gayon ay magkaroon ng matibay na pundasyon. Ipinapahayag din dito ang mga responsibilidad at kilos na dapat mayroon ang mahusay at mapagkakatiwalaang tagasunod.

Sa modyul na ito ay malilinang mo ang kasanayang pampagkatuto na:

- a. Naisasagawa ang mga angkop na kilos upang mapaunlad ang kakayahang maging lider at tagasunod. (EsP8P-IIh-8.4)

Subukin

Maraming Pagpipilian.

Panuto: Basahing mabuti ang bawat tanong o sitwasyon at piliin ang tamang sagot.
Titik lamang ang isulat sa sagutang papel.

1. Si Jose ay nahalal na pinuno sa kanilang klase kung kaya pinagsisikapan niyang maging isang epektibong lider. Sa layuning ito, ano ang kakayahang ang nararapat niyang maipakita upang maging ganap na mapanagutang lider?
  - A. kakayahang kumilos ayon sa kagustuhan
  - B. kakayahang tumingin sa sariling kapakanan
  - C. kakayahang paunlarin ang pangkat na nasasakupan
  - D. kakayahang makabili ng pangangailangan ng pamilya
2. Anong kilos ang nakatutulong upang mapaunlad ang kakayahang maging epektibong tagasunod?
  - A. kumilos nang mag-isa
  - B. nakatuon sa mali ng iba
  - C. pakikinig sa opinyon ng iba
  - D. natututo sa ibang karanasan
3. Paano maipakita ang matibay na relasyon ng lider at tagasunod?
  - A. sa pamamagitan nang sama-samang paggawa
  - B. sa pamamagitan nang bukas na pag-uusap para sa ikabubuti ng iilan
  - C. sa pamamagitan nang pagtanggap ng suhestiyon mula sa isang kasapi lamang
  - D. sa pamamagitan nang paggawa ng pasya nang hindi sumasangguni sa kasama
4. Alin sa mga sumusunod na kilos ang naging dahilan nang maayos na ugnayan sa pagitan ng lider at tagasunod?
  - A. malawak ang pang-unawa
  - B. nagpapabaya sa bawat suliranin
  - C. walang pagkakaisa sa isang gawain
  - D. padalos-dalos ang paggawa ng desisyon
5. Bakit mahalagang maisagawang lider ang mga angkop na kilos?
  - A. mapaunlad ang pisikal at ispiritwal na pagkatao
  - B. upang hindi malihis sa maling daan ang mamamayan
  - C. upang maging epektibong tagapag-utos sa mga kasapi
  - D. upang magsilbing modelong tagapamahala sa isang lipunan

6. Anong kilos ang maaaring gawin ng isang lider upang maging matagumpay ang layunin ng pangkat?
- Lider ang palaging nagsasalita.
  - Suportahan ang ilang mga miyembro.
  - Pinapaubaya ng lider ang mga gawain sa kasamahan.
  - Nasusuri ang positibo at negatibong maging resulta na gagawing kilos.
7. Bilang isang lider, ano ang nararapat gawin upang mahikayat ang kasaping nawalan ng determinasyong ipagpatuloy ang nasimulang gawain?
- hayaan silang magliwaliw muna
  - pabayaan ang kasamahan sa kanilang gusto
  - magbigay ng ibang trabaho na angkop sa kanilang panlasa
  - magbigay ng pagganyak na mensahe sa mga kasamahan
8. Si Emilia ay isang lider ng korporasyon. Kilala siyang matulungan at epektibong pinuno kaya mahal na mahal siya ng kanyang mga kasamahan at nasasakupan. Ngunit lingid sa kaalaman ng mga ito, ang itinulong niya ay nagsula sa kinupit na pera mula sa kanilang negosyo. Sa tingin mo napaunlad ba ni Emilia ang kanyang kakayahang bilang lider?
- Oo, dahil ginamit sa mabuting paraan ang pera.
  - Oo, dahil marami siyang natulungan at napasaya.
  - Hindi, dahil magagalit ang mga kasamahan.
  - Hindi, dahil ang kilos ay nagpapakita ng kawalan ng katapanan.
9. Ang palaisdaan ng mga taga-Sitio May-Tubig ay nakapagbenta ng Php 10,000.00 sa loob ng isang araw. Kumuha ng Php 2,000.00 si Pablo upang ipambili ng gasolina at “maintenance” ng bangka, may natirang Php 500.00. Ngunit hindi niya ito ibinalik sa kanyang amo sa halip, ay ibinili ng pangangailangan nito sa sarili. Angkop ba ang kilos na ipinakita ni Pablo?
- Oo, sapagkat wala ng pagkain ang pamilya niya sa araw na iyon.
  - Hindi, dahil ang tagasunod ay dapat na maging matapat sa lahat ng gagawin.
  - Oo, dahil siya naman ang bumili ng gasolina para sa bangka at suhol niya iyon.
  - Hindi, sapagkat pera ng kanyang amo ang ibinili ng mga pangangailangan niya.
10. Bilang isang lider, ano ang pinakaunang aspeto na dapat isaalang-alang sa paggawa ng pasya?
- sapat na pundo
  - opinyon ng kasamahan
  - kagustuhan ng bawat isa
  - kapakanan ng nakararami

11. Sino sa mga sumusunod ang nagsagawa ng angkop na kilos sa pagpapaunlad ng kakayahang maging lider?
- Si James na tumutulong sa kapwa mahirap.
  - Si John na may hangaring mapabuti ang buhay ng kanayon.
  - Si Matteo na ginagawa ang lahat para sa kapakanan ng pamilya.
  - Si Peter na nagpapasimuno sa mga tungkulin ng bawat isa at pagpapalaganap ng sama-samang pagbayanihan.
12. Alin sa sumusunod na pangungusap ang nagpapamalas ng huwarang kilos sa pagpapaunlad ng kakayahang maging tagasunod?
- Isang karpentero na pumipili ng kleyente.
  - Isang *caretaker* na pinapabayaan ang bahay ng amo.
  - Ang tinderang hinihikayat ang bawat kustomer na bumili.
  - Ang kasambahay na hinahayan lamang ang mga basurang nagkalat.
13. Isang mahusay na pinuno sa maliit na bayan si Karlo. Bago siya gumawa ng pasya sumasangguni muna siya sa mga nakatatanda at mga tagasunod. Kapag may hindi napakasunduan ay gumagawa siya ng paraang makapaglahad ang mga kasamahan ng suhestyon upang mapaunlad ang kanilang lugar. Anong angkop na kilos ang ipinapakita ni Karlo?
- masayahing pinuno
  - magaling sa pagsasalita
  - mapagmataas na pinuno
  - marunong makinig at tumanggap ng ideya
14. Paano mapapaunlad ang kakayahang maging lider at tagasunod?
- sa pamamagitan ng pagbibigay ng oras kung kailan gusto
  - sa pamamagitan ng pagsarili sa mga problema
  - sa pamamagitan ng pakikiisa sa mga gawain ng pangkat
  - sa pamamagitan ng pagiging malapit sa mga makapangyarihang tao
15. Si Anna ay matagal ng nagtatrabajo sa isang korporasyon bagaman agad siyang tinanggal ng kanyang amo dahil sa sunod-sunod na pagliban nito sa trabaho na hindi man lang nakapagsumite ng *sickleave application*. Angkop nga ba ang ginawang hakbang ng amo?
- Oo, dahil lumabag sa patakaran si Anna.
  - Oo, ipinatupad lamang ng amo ang nararapat.
  - Hindi, dahil may pantay-pantay na karapatan ang bawat manggagawa.
  - Hindi, dahil ang pagtatanggal ng employado ay dapat dumaan sa tamang proseso.

Aralin
1

Angkop na Kilos ng Lider at Tagasunod

“Ang pinuno ang nangunguna sa paggawa ng mga desisyon at tagasunod ang tutulong para sa ikabubuti ng isang organisasyon”

-Anonymous

Ngayon, subukin sa Balikan ang natutunan mo sa nakaraang modyul upang hindi ka mahirapan sa pag-unawa sa konseptong tatalakayin sa panibagong aralin. Alam kong kayang-kaya mo ito kaibigan! Ngayon pa lang binabati na kita.

Balikan

Gawain 1: Pahayag Ko! Hiwatigan Mo!

Panuto: Gumawa ng parehong kahon sa iyong sagutang papel. Punan ng titik ang kahon upang mabuo ang salita. Pagkatapos ay gamitin ito sa pagbuo ng isang makabuluhang pangungusap. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ginagampanan nang may kahusayan ang tungkulin ni Amor sa kompanya.

R	S	P	N			B		L	I		D
---	---	---	---	--	--	---	--	---	---	--	---

2. Nakukuha ang simpatya at suporta ng kasamahan sa bawat desisyon ng lider

M		P			H		K			A	T
---	--	---	--	--	---	--	---	--	--	---	---

3. Nakabubuo ng isang matibay na samahan

M		T			A	G
---	--	---	--	--	---	---

4. Tumatayong boses ng pangkat

N		M		M			O
---	--	---	--	---	--	--	---

5. Kasingkahulugan ng lider

P		N		N	O
---	--	---	--	---	---

RUBRIKS SA PAGBUO NG PANGUNGUSAP

Pamantayan	Napakahusay (5 puntos)	Mahusay (4 puntos)	Katamtaman (3 puntos)	Kailangan pa ng kasanayan (2 puntos)
Pagkabuo ng Pangungusap	Kompleto at malinaw ang pagkakagamit ng salita sa pangungusap.	Kompleto bagaman hindi masyadong malinaw ang pagkakagamit ng salita sa pangungusap.	Kulang at hindi masyadong malinaw ang pagkakagamit ng salita sa pangungusap.	Kulang at hindi malinaw ang pagkakagamit ng salita sa pangungusap.

Mga Tala para sa Guro

Kung matagumpay na naisagawa ng bata ang gawaing nasa Balikan ay hayaan siyang magpatuloy sa kasunod na gawain. Hindi naman, pabalikan ang sinundang modyul.

Tuklasin

Gawain 2: Pag-analisa ng Kasabihan!

Panuto: Suriin at unawaing mabuti ang kasabihan. Sagutin ang gabay na mga tanong sa sagutang papel.

“Marka ng isang mahusay na lider
Ang pagiging mahusay na tagasunod”

Mgatanong:

1. Anong mensahe ang ipinapahiwatig ng kasabihan?
2. Sa paanong paraan nagiging mahusay na lider ang tagasunod?
3. Anong kakayahang dapat mong taglayin;
  - a. bilang isang lider?
  - b. bilang isang tagasunod?

RUBRIKS SA PAGSAGOT NG MGA TANONG

Pamantayan	Napakahusay (15 puntos)	Mahusay (10 puntos)	Nangangailangan ng Pag-unlad (5 puntos)
Nilalaman ng mga sagot	Nasagutan nang tama ang lahat ng tanong at kinapapalooban ng makabuluhang impormasyon.	Nasagutan nang tama ang iilang tanong at kinapapalooban ng iilang makabuluhang impormasyon.	May sagot sa tanong bagaman malayo sa konseptong hinihingi.

Suriin

Alam mo ba kaibigan, ikaw ay isinilang dito sa mundo na maging lider? Ngunit laging isaalang-alang na sa bawat kapangyarihan ay may kaakibat na malaking responsibilidad. Ang mabuting lider ay isa ring mabuting tagasunod. Mahirap paghiwalayin ang pananagutang lider at tagasunod, ito ay may koneksyon sa isa't isa.

Kailangang paunlarin ang kakayahang ng isang lider sa pamamagitan ng pagsasagawa sa mga angkop na kilos gaya ng mga sumusunod:

1. Kakayahang komunikatibo.

- Mapanghikayat
- Mag-ensayo sa harap ng salamin bago humarap sa publiko
- Dumalo sa seminar na naghahasa sa pagsasalita sa publiko
- Paunlarin ang bokabularyo at maging mapili sa mga salitang gagamitin
- Sanayin ang sarili sa pakikipag-usap sa madla

2. Tagapagturo at tagapayo

- Maibahagi ang kaalaman at karanasan
- Pagpapalawak ng sariling kaalaman
- Marunongmakinig at tumanggap ng ideya
- Makapagplano ng iisang layunin

3. Kakayahang lutasin ang problema

- Makapagtimbang ng tama o mali
- Makapag-iisip ng maaaring kahihinatnan sa gagawing desisyon
- Nakauunawa sa kadahilanang ng pag-aalinlangan
- Nakagagawa ng mapanagutang desisyon sa maikling panahon
- Nahihimay ang mga desisyon
- Nasusuri ang positibo at negatibong maging resulta na may paninindigan

4. Nakikipagsapalaran

- Handang sumuong sa mga pagsubok
- Handang tanggapin ang kabiguan
- May angking katapangan
- May tiwala sa sarili

5. Kakayahang makipagkapwa

- Mabisang tagapakinig
- Marunong magtanong ng tama

- Pagbibigay-tuon sa mga bagay na may halaga sa iba
- Tapat, may tiwala, mapagkumbaba, mapagkatiwalaan, positibo at masayang kasama.

Ang mga sumusunod ay ang mga angkop na kilos ng isang mahusay na tagasunod :

1. Kakayahang sa trabaho.

- Malilinang ang pagkamalikhain
- Napapaunlad ang kakayahang sa larangan ng paggawa
- Nag-aaral para umunlad ang sarili

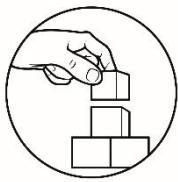
2. Marunong makisama.

- Nakikipagkaibigan
- Nagpapakita ng respeto
- Marunong makinig sa lider at kasamahan
- Nakikibagay at sumusuporta

3. Pagpapahalaga

- Pinapahalagahan ang oras
- May isang salita
- Pagsasabuhay sa gampanin
- Pagiging matapat sa sarili at kapwa
- May paninindigan

Kung ang nabanggit namga kilos ay taglay ng isang tagasunod, maging matagumpay at maging epektibo ang isang lider. Samakatuwid, ang pagsagawa ng isang gawain nang may pagkakaisa ay tiyak na magtagtagumpay nang walang kahirap-hirap.

Pagyamanin

Gawain 3: Kilos Ko, Mapanagutan nga ba?

Panuto: Unawain nang mabuti ang mga pahayag. Isulat sa sagutang papel ang **Oo** kung ito ay nagpapakita ng angkop na kilos na dapat taglayin ng isang lider at tagasunod at **Hindi** kung taliwas ang mga ito.

1. tumatanggap at ginagampanan ang mga tungkulin
2. pinapakinggan ang suhestiyon ng iba
3. sumasalungat sa lahat ng ideya ng mga kasamahan
4. nagwawalang bahala sa mga nakaatas na gawain
5. naghahangad ng mataas para sa sarili
6. pagiging disiplinado sa lahat ng pagkakataon
7. nagbibigay ng maling impormasyon sa kasamahan
8. pagkakaroon ng matibay na koneksyon sa mga kasamahan
9. nagpapasimuno ng kaguluhan
10. mayroong pansariling layunin

Gawain 4: Kilalanin Mo!

Panuto: Basahin at unawain ang sitwasyon. Isulat sa sagutang papel kung ang **ML** kung ang sitwasyon ay nagpapakita ng kilos ng isang mapanagutang lider at **MT** naman kung mapanagutang tagasunod.

1. Sinunod ni Macky ang utos ng ama na mag-igib ng tubig sa balon.
2. Nagkaisa ang lahat ng kasapi ni Marlon na gagawin ang pangkatang proyekto.
3. Agad na ginawa ng mamamayan ng Barangay Mabuhay ang Oplan Linis sa kanilang lugar dahil sa utos ni Kapitana Ramirez.
4. Tinanggap ni Jhon na pangulo ng YES-O ang mga suhestiyon ng mga kasapi hinggil sa pagpapatayo ng eco-park ng kanilang paaralan.
5. Pinatawag ni Ma. Teresa Cruz, punong-guro ng Mataas na Paaralan ng Makapuno ang mga magulang upang pag-usapan ang darating na *Values Month*.

Gawain 5: Kung Ikaw Kaya?

Panuto: Basahin at unawain. Isulat sa papel ang tamang sagot.

1. Bilang isang lider, paano mo mapapanatili ang respeto at tiwala ng mga kasapi sa asosasyong pinamumunuan?

---

2. Bilang tagasunod, paano mo mapapaunlad ang asosasyong iyong kinabibilangan?

RUBRIKS SA PAGSAGOT NG SAGOT

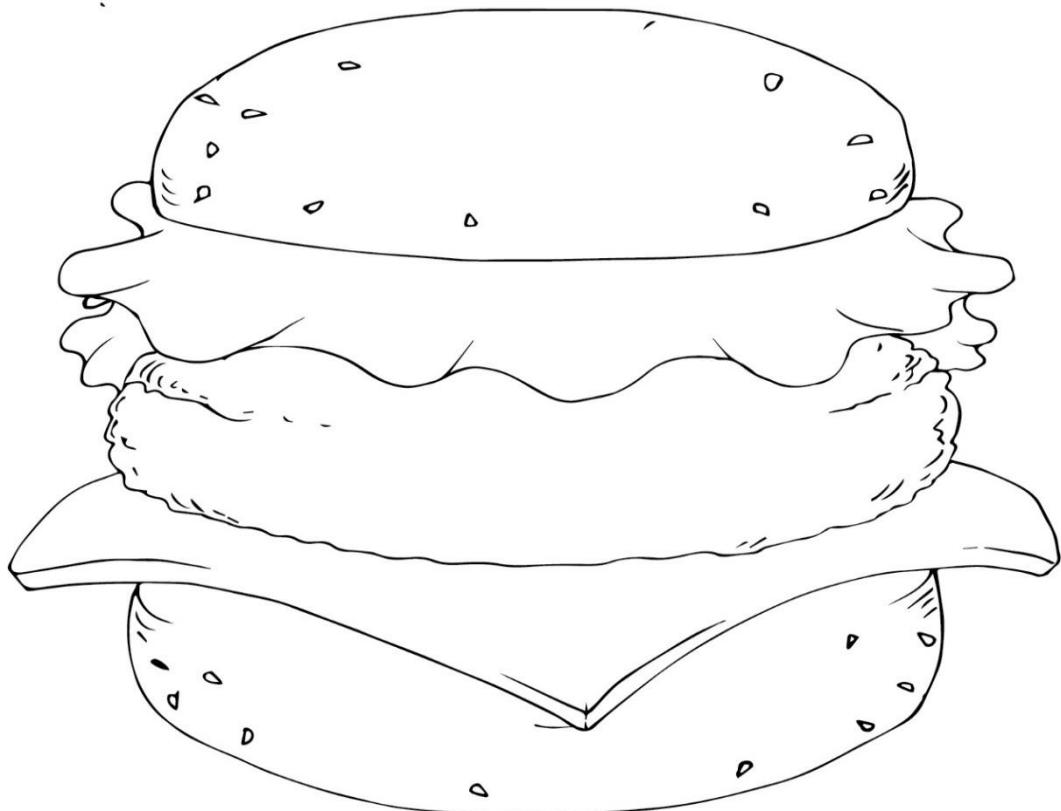
Pamantayan	Napakahusay (20 puntos)	Mahusay (15 puntos)	Katamtaman (10 puntos)	Kailangan pa ng kasanayan (5 puntos)
Nilalaman	Malinaw na nailalahad ang pangangatwiran at nakapagbibigay ng mga suportang detalye at halimbawa.	Malinaw na nailalahad ang pangangatwiran at nakapagbibigay ng iilang suportang detalye at halimbawa.	Hindi masyadong malinaw na nailalahad ang pangangatwiran at nakapagbibigay ng iilang suportang detalye at halimbawa.	Hindi malinanw na nailalahad ang pangangatwiran at hindi nakapagbibigay ng mga suportang detalye at halimbawa.

Isaisip

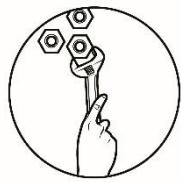
Gawain 6: “Samahan Ko! Pagyayamanin Ko!”

Panuto: Katulad ng isang *burger*, ang isang samahan ay pinagbuklod ng mga angkop na kilos ng isang lider at mga tagasunod. Gumuhit ng *burger organizer* at isulat ang mga dapat tandaang kilos upang maging mapanagutang lider o tagasunod.

RUBRIKS SA PAGWAWASTO NG SAGOT

Pamantayan	Napakahusay (15 puntos)	Mahusay (12 puntos)	Katamtaman (9 puntos)	Kailangan pa ng kasanayan (6 puntos)
Nilalaman	Kompleto at angkop ang mga impormasyong isinulat.	Kompleto bagaman hindi masyadong angkop ang impormasyong isinulat.	Kulang at hindi masyadong angkop ang impormasyong isinulat.	Kulang at hindi angkop ang impormasyong isinulat.

Isagawa

Gawain 7: Katungkulan Mo, Itala Mo!

Panuto: Gumawa ng *timeline diagram* sa sagutang papel. Sundin ang mga sumusunod na hakbang.

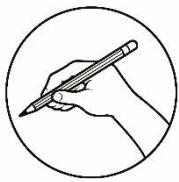
1. Itala ang iyong naging katungkulan sa klasrum/organisasyon simula ng ikaw ay nag-aran.
2. Ano-ano ang angkop na kilos na maaari mong gawin upang mas maging mapanagutang lider at tagasunod?

Halimbawa: **Katungkulan:** Ingat-Yaman   **Kilos:** Taga hawak ng pera ng mga kaklase gaya ng mga kontribusyon na may ibayong pag-iingat at di pagamit nito sa sariling pangangailangan.

RUBRIKS SA PAGWAWASTO NG SAGOT

Pamantayan	Napakahusay (15 puntos)	Mahusay (12 puntos)	Katamtaman (9 puntos)	Kailangan pa ng kasanayan (6 puntos)
Nilalaman	Kompleto at angkop ang mga impormasyong isinulat.	Kompleto bagaman hindi masyadong angkop ang impormasyong isinulat.	Kulang at hindi masyadong angkop ang impormasyong isinulat.	Kulang at hindi angkop ang impormasyong isinulat.

Tayahin

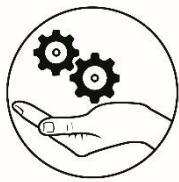
Maraming Pagpipilian.

Panuto: Basahing mabuti ang bawat tanong o sitwasyon at piliin ang tamang sagot.
Titik lamang ang isulat sa sagutang papel.

1. Sino sa mga sumusunod ang nagsagawa ng angkop na kilos sa pagpapaunlad ng kakayahang maging lider?
  - A. Si James na tumutulong sa kapwa mahirap.
  - B. Si John na may hangaring mapabuti ang buhay ng kanayon.
  - C. Si Matteo na ginagawa ang lahat para sa kapakanan ng pamilya.
  - D. Si Peter na nagpapasimuno sa mga tungkulin ng bawat isa at pagpapalaganap ng sama-samang pagbayanihan.
2. Alin sa sumusunod na pangungusap ang nagpapamalas ng huwarang kilos sa pagpapaunlad ng kakayahang maging tagasunod?
  - A. Isang karpentero na pumipili ng kleyente.
  - B. Isang *caretaker* na pinapabayaan ang bahay ng amo.
  - C. Ang tinderang hinihikayat ang bawat kustomer na bumili.
  - D. Ang kasambahay na hinahayan lamang ang mga basurang nagkalat.
3. Isang mahusay na pinuno sa maliit na bayan si Karlo. Bago siya gumawa ng pasya sumasangguni muna siya sa mga nakatatanda at mga tagasunod. Kapag may hindi napagkasunduan ay gumagawa siya ng paraang makapaglahad ang mga kasamahan ng suhestyon upang mapauunlad ang kanilang lugar. Anong angkop na kilos ang ipinapakita ni Karlo?
  - A. masayahing pinuno
  - B. magaling sa pagsasalita
  - C. mapagmataas na pinuno
  - D. marunong makinig at tumanggap ng ideya
4. Paano mapapaunlad ang kakayahang maging lider at tagasunod?
  - A. sa pamamagitan ng pagbibigay ng oras
  - B. sa pamamagitan ng pagsasarili sa mga problema
  - C. sa pamamagitan ng pakikiisa sa mga gawain ng pangkat
  - D. sa pamamagitan ng pagiging malapit sa mga makapangyarihang tao

5. Si Anna ay matagal ng nagtatrabaho sa isang korporasyon bagaman agad siyang tinanggal ng kanyang amo dahil sa sunod-sunod na pagliban nito sa trabaho na hindi man lang nakapagsumite ng *sickleave application*. Angkop nga ba ang ginawang hakbang ng amo?
- Oo, dahil lumabag sa patakaran si Anna.
  - Oo, ipinatupad lamang ng amo ang nararapat.
  - Hindi, dahil may pantay-pantay na karapatan ang bawat manggagawa.
  - Hindi, dahil ang pagtatanggal ng empleyado ay dapat dumaan sa tamang proseso.
6. Si Jose ay nahalal na pinuno sa kanilang klase kung kaya pinagsisikapan niyang maging isang epektibong lider. Sa layuning ito, ano ang kakayahang ang nararapat niyang maipakita upang maging ganap na mapanagutang lider?
- kakayahang kumilos ayon sa kagustuhan
  - kakayahang tumingin sa sariling kapakanan
  - kakayahang paunlarin ang pangkat na nasasakupan
  - kakayahang makabili ng pangangailangan ng pamilya
7. Anong kilos ang nakatutulong upang mapaunlad ang kakayahang maging epektibong tagasunod?
- kumilos nang mag-isa
  - nakatuon sa mali ng iba
  - pakikinig sa opinyon ng iba
  - natututo sa ibang karanasan
8. Paano maipakita ang matibay na relasyon ng lider at tagasunod?
- sa pamamagitan nang sama-samang paggawa
  - sa pamamagitan nang bukas na pag-uusap para sa ikabubuti ng iilan
  - sa pamamagitan nang pagtanggap ng suhestyon mula sa isang kasapi lamang
  - sa pamamagitan nang paggawa ng pasya nang hindi sumasangguni sa kasama
9. Alin sa mga sumusunod na kilos ang naging dahilan nang maayos na ugnayan sa pagitan ng lider at tagasunod?
- malawak ang pang-unawa
  - nagpapabaya sa bawat suliranin
  - walang pagkakaisa sa isang gawain
  - padalos-dalos ang paggawa ng desisyon
10. Bakit mahalagang maisagawa ng lider ang mga angkop na kilos?
- mapaunlad ang pisikal at ispiritwal na pagkatao
  - upang hindi malihis sa maling daan ang mamamayan
  - upang maging epektibong tagapag-utos sa mga kasapi
  - upang magsilbing modelong tagapamahala sa isang lipunan

11. Anong kilos ang maaaring gawin ng isang lider upang maging matagumpay ang layunin ng pangkat?
- Lider ang palaging nagsasalita.
  - Suportahan ang ilang mga miyembro.
  - Pinapaubaya ng lider ang mga gawain sa kasamahan.
  - Nasusuri ang positibo at negatibong maging resulta na gagawing kilos.
12. Bilang isang lider, ano ang nararapat gawin upang mahikayat ang kasaping nawalan ng determinasyong ipagpatuloy ang nasimulang gawain?
- hayaan silang magliwaliw muna
  - pabayaan ang kasamahan sa kanilang gusto
  - magbigay ng ibang trabaho na angkop sa kanilang kakayahan
  - magbigay ng pagganyak na mensahe sa mga kasamahan
13. Si Emilia ay isang lider ng korporasyon. Kilala siyang matulungan at epektibong pinuno kaya mahal na mahal siya ng kanyang mga kasamahan at nasasakupan. Ngunit lingid sa kaalaman ng mga ito, ang itinulong niya ay nagsula sa kinupit na pera mula sa kanilang negosyo. Sa tingin mo napaunlad ba ni Emilia ang kanyang kakayahan bilang lider?
- Oo, dahil ginamit sa mabuting paraan ang pera.
  - Oo, dahil marami siyang natulungan at napasaya.
  - Hindi, dahil magagalit ang mga kasamahan.
  - Hindi, dahil ang kilos ay nagpapakita ng kawalan ng katapanan.
14. Ang palaisdaan ng mga taga-Sitio May-Tubig ay nakapagbenta ng Php 10,000.00 sa loob ng isang araw. Kumuha ng Php 2,000.00 si Pablo upang ipambili ng gasolina at “maintenance” ng bangka, may natirang Php 500.00. Ngunit hindi niya ito ibinalik sa kanyang amo sa halip, ay ibinili ng pangangailangan nito sa sarili. Angkop ba ang kilos na ipinakita ni Pablo?
- Oo, sapagkat wala ng pagkain ang pamilya niya sa araw na iyon.
  - Hindi, dahil ang tagasunod ay dapat na maging matapat sa lahat ng gagawin.
  - Oo, dahil siya naman ang bumili ng gasolina para sa bangka at suhol niya iyon.
  - Hindi, sapagkat pera ng kanyang amo ang ibinili ng mga pangangailangan niya.
15. Bilang isang lider, ano ang pinakaunang aspeto na dapat isaalang-alang sa paggawa ng pasya?
- sapat na pundo
  - opinyon ng kasamahan
  - kagustuhan ng bawat isa
  - kapakanan ng nakararami

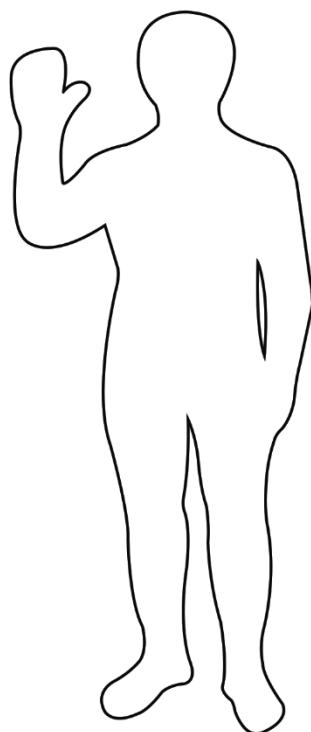

Karagdagang Gawain

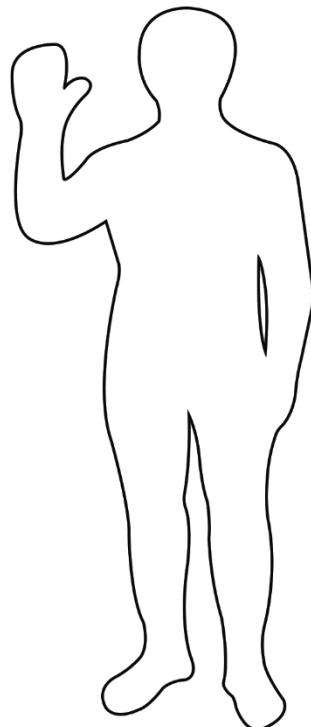
Gawain 9: “Ako, Ikaw sa Organisasyon”

Panuto: Magtala ng limang angkop na kilos sa bawat isa na nagpapakita ng pag-unlad ng kakayahang maging lider at tagasunod. Sa tulong ng guhit balangkas na tao (outline drawing) isulat ang sagot sa sagutang papel.

Ako bilang isang
mapanagutang tagasunod

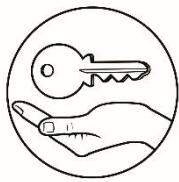

Ang Aking Huwarang Lider sa
Organisasyon

RUBRIKS SA PAGWAWASTO NG SAGOT

Pamantayan	Napakahusay (15 puntos)	Mahusay (12 puntos)	Katamtaman (9 puntos)	Kailangan pa ng kasanayan (6 puntos)
Nilalaman	Kompleto at angkop ang mga impormasyong isinulat.	Kompleto bagaman hindi masyadong angkop ang impormasyong isinulat.	Kulang at hindi masyadong angkop ang impormasyong isinulat.	Kulang at hindi angkop ang impormasyong isinulat.

Susi sa Pagmawasto

Tayahin		Pagyamaniin		Gawain 3		Gawain 4	
1.	D	1.	Oo	1.	Oo	10.	Hindi
2.	C	2.	Oo	2.	Hindi	9.	Hindi
3.	D	3.	A	3.	Hindi	8.	Oo
4.	C	4.	C	4.	Hindi	7.	Hindi
5.	D	5.	D	5.	Hindi	6.	Oo
6.	C	6.	C	6.	Hindi	5.	Oo
7.	C	7.	C	7.	Hindi	4.	A
8.	A	8.	A	8.	Hindi	9.	A
9.	A	9.	A	9.	Hindi	10.	D
10.	D	10.	D	10.	Hindi	11.	D
11.	D	11.	D	11.	Hindi	12.	D
12.	D	12.	D	12.	Hindi	13.	D
13.	D	13.	D	13.	Hindi	14.	C
14.	B	14.	B	14.	Hindi	15.	D
15.	D	15.	D	15.	Hindi		

Balikan		Subukan	
1.	Responsiblidad	1.	C
2.	Mapanghiikayat	2.	C
3.	Mataatag	3.	A
4.	Namumuno	4.	A
5.	Pimuno	5.	D
6.	D	6.	D
7.	D	7.	D
8.	D	8.	D
9.	B	9.	D
10.	D	10.	D
11.	C	11.	C
12.	C	12.	C
13.	D	13.	D
14.	C	14.	C
15.	D	15.	D

Sanggunian

Aklat

Bognot, Regina et.Al. 2014. *Edukasyon sa Pagpapakatao Modyul para sa mag-aaral.* 5th Floor Mabini Building. Meralco Avenue, Pasig City.

Hanguang Elektroniko

- Allen, Terina. *fastcompany.com*. Fast Company & Inc. November 28, 2018.
<https://www.fastcompany.com/90273002/want-to-be-a-good-leader-learn-to-follow> (accessed June 2, 2020).
- Giacoman, Augusto. *strategybusiness.com*. OCTOBER 17, 2017.
<https://www.strategy-business.com/blog/How-to-Become-a-Powerful-Follower?gko=fa4f6> (accessed JUNE 1, 2020).
- Suda, Lawrence. *PMI*. PA: Project Management Instituite. October 29, 2013.
<https://www.pmi.org/learning/library/importance-of-effective-followers> (accessed June 2, 2020).
- Wigston, Sue. *eaglesflight.com*. Eagles Flight. July 16, 2019.
<https://www.eaglesflight.com/blog/the-critical-role-of-followership-in-leadership> (accessed June 2, 2020).

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph